

Bölüm 2

İŞİTME ENGELLİ BİREYLERİN SPOR YAPMA DURUMLARINA GÖRE SPORA KATILIM MOTİVASYONLARININ İNCELENMESİ (ELAZIĞ İL ÖRNEĞİ)

Atike YILMAZ¹

GİRİŞ

Türkiye İstatistik Kurumu'nun (2011) engellilere yönelik olarak yayınladığı verilere göre ülkemizde 406 bin (%1,1) erkek 429 bin (%1,2) kadın olmak üzere toplam 836 bin işitme engelli birey bulunmaktadır (TÜİK, 2015). İşitme Engelliler Federasyonu'na (İEF, 2017) göre ülkemizde resmi kayıtlara yansıyan farklı işitme kaybı derecelerine sahip, işitme engelli olan yaklaşık 3 milyon kişi bulunmaktadır. İşitme kaybı görülme sıklığına bakıldığında ise, 1000 canlı doğumun 1-3'ünde işitme kaybı rapor edilmektedir (Gökçay ve ark., 2014). İşitme insanlar arasında iletişimi başlatmak için en önemli faktörlerden biridir (Kaya, 2018). İşitme engelli bireyler işitme kaybı nedeniyle çevreleri ile iletişime geçme ve sosyalleşme konusunda zorluklar yaşamaktadırlar. Bu zorluların üstesinden gelme, bireylerin hem ruhsal hem de fiziksel sağlığı için önemlidir. Bu manada spor insanların bir araya gelmesi, sosyalleşmesi, yeni kişiler tanınmasını sağlayan ve iletişim ağını genişlettiği bütünleştirici ve birleştirici etkiye sahiptir (Beşirli, 2016; Küçük & Koç, 2004).

Her ne kadar yapılan çalışmalarda da işitme kaybı olan bireyler spor ortamlarında ortak bir işaret dili, kültürel değerler ve işitme kaybına yönelik benzer tutumları benimsediklerinden dolayı işitme kaybı olan bireylerle rekabet etmek isteseler de (Kurkova ve ark., 2010; Stewart ve ark., 1991). Spor organizasyonları her kültürden, farklı özelliklerdeki bireyleri bir araya getirmektedir. Bu manada insanların birbirlerine olan tutum ve farkındalıklarını da değiştirmektedir. Sporun engelli bireyler üzerinde ki etkileri yapılan çalışmalarda da belirtilmektedir (Maria ve ark., 2002; Vickermann, 2007; Tekkurşun ve ark. 2018; Yılmaz & Soyer; 2018; Hutzter & Bar-Eli, 1993; Winnick & Porretta, 2016). İşitme engelli bireylerin spora katılımında doğru etkinliklerin seçilmesi bireyler için olumlu ve faydalı olduğu kadar motivasyonlarını arttırmaktadır (Abdullah, 2017; Stewart & Ellis,

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Muş Alparslan Üniversitesi, a.yilmaz@alparslan.edu.tr

vasyon ile ilgili yapılan çalışmalarda sporcularda motivasyon düzeylerinin daha yüksek çıktığı (Abakay ve Kuru, 2010; Aslan ve Kuru, 2002; Soyer ve ark., 2010) belirtilmiştir. Engelli bireylerin motivasyonlarını sağlamada psikolojik ihtiyaçları önde gelmektedir. Bu manada spor, engellilerin topluma adaptasyonlarını gerçekleştirmek ve kendi kendine yetebilme duygusunu ortaya çıkarmak, başarı ve kendine güven duygusunu geliştirdiğinden dolayı (Demir ve ark, 2011; Koparan, 2003) çalışmamızda amatör sporcuların sedanter bireylere göre içsel motivasyon düzeyinin anlamlı çıkmasını desteklemektedir. Bunun yanında engelli bireylerin spor yoluyla hareket yetilerini geliştirme, eğlenme ve başarı duygusunu karşılanmada önemli bir araçtır. Spor engelli bireylere, engeli ile başa çıkabilmesini öğretmekte, iletişim becerilerini geliştirmekte ve sosyalleşme ile beraber, paylaşım sağlamakta, motivasyonunu artırmakta ve kişilik gelişimini desteklemektedir (Vickermann, 2007). Stewart (2005) işitme engelliler için sporun, yaş, cinsiyet, eğitim durumu, spor ile uğraşma şekli ve derecesi ne düzeyde olursa olsun, gruba dâhil olma ve gruplar arası etkileşim ve iletişimde bulunarak, sosyal kimlik oluşumunu kolaylaştırdığı (Stewart and Ellis, 2005; Stewart, 1991) belirtilmiştir. Yapılan çalışmaların, çalışmamızın amatör sporcularda içsel motivasyon düzeyinin sedanter bireylerden daha yüksek çıkmasını açıklar nitelikte olduğunu söyleyebiliriz.

Sonuç olarak çalışmamızda işitme engelli bireylerin spora katılım motivasyonunda içsel motivasyon faktörlerinin etkili olduğu, spor yapıp yapmamanın motivasyon faktörlerinin etkilemediğini söyleyebiliriz. Spor, engellilerin gelişim alanlarını destekleyen bir araçtır. Bu manada da engeli bireylerin spora yönlendirilmesi ve yaygınlaştırılmasını desteklemek için spora katılım nedenlerinin araştırıldığı çalışmanın farklı engel gruplarıyla da yapılarak spora katılım nedenlerinin tespit edilmesi ve gereken önlemlerin alınması hususunda faydalı olacağı düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

- Abdullah, N. M., Shapie, M. N. M., Lan, N. C., Pilus, A. M., & Nazarudin, M. N. (2017). Persons with Disabilities and Their Motives for Participating in Sports. *Pertanika Journal of Social Science and Humanities*, 25, 51-58.
- Bartle, L.P., & Malkin, M.J. (2000). The Motivation to Move. *Parks & Recreation*, 35(1), 28-36.
- Beşirli, H. (2016). Bireyin Toplumsallaşması Sürecinde Spor. *Uluslararası Kültürel ve Sosyal Araştırmalar Dergisi (UKSAD)*, 2(1), 25-31.
- Büyüköztürk, Ş., Çakmak, E. K., Akgün, Ö. E., Karadeniz, Ş. ve Demirel, F. (2014). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. (18. Baskı) Ankara: Pegem Akademi.
- Gill, D. L., Gross, J. B., & Huddleston, S., (1983). Participation Motivation in Youth Sports, *International Journal of Sport Psychology*, 14, 1-14.
- Gökçay, G., Boran, P., Çiprut, A., & Bağlam, T. (2014). Çocukluk Dönemi İşitme Taramalarında Ülkemizde ve Dünyada Güncel Durum. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 57, 265-273.
- Huetting A.P. (1990). *Hearing impairments, Principles and methods of Adapted Physical Education and Recreation*, 268-283.

- Hutzler, Y., & Bar-Eli, M. (1993). Psychological Benefits of Sports for Disabled People: A review. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 3(4), 217-228.
- İEF. (2014). "Başkan Mesajı", İştirme Engelliler Federasyonu, <http://www.ief.org.tr/> (Erişim: 20.08.2017).
- Kaya A. (2018). *İnsan İlişkileri ve İletişim*, Pegem Akademi: Ankara.
- Kurkova, P., Scheetz, N. A., & Stelzer, J. (2010). Health and Physical Education as an Important Part of School Curricula: A Comparison of Schools for the Deaf in the Czech Republic and the United States. *American Annals of the Deaf*, 155, 78-87.
- Küçük, V., & Koç, H. (2004). Psiko-sosyal Gelişim Süreci İçerisinde İnsan ve Spor İlişkisi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, (10).
- Leblanc, J. & Dickson, L. (2005). *Çocuklar ve spor*. Ankara: Bağırğan Yayınevi,
- Maria Kosma, Bradley J. Cardinal & Pauli Rintala (2002) Motivating Individuals with Disabilities to be Physically Active, *Quest*, 54:2, 116-132, Doi: 10.1080/00336297.2002.10491770.
- Ryan, R.M., & Deci, E.L. (2000). Intrinsic and Extrinsic Motivations: Classic Definitions and New Directions. *Contemporary Educational Psychology* 25, 54-67.
- Stewart, D. A., Robinson, J. A., & McCarthy, D. (1991). Participation in Deaf sport: Characteristics of elite Deaf athletes. *Adapted Physical Activity Quarterly*, 8, 136-145.
- Tekkurşun Demir, G., & İlhan, EL. (2019). Spora Katılım Motivasyonu: Görme Engelli Sporcular Üzerine Bir Araştırma. *Gaziantep Üniversitesi Spor Bilimleri Dergisi*, 4(1), 157-170.
- Tekkurşun-Demir, G., İlhan, L. E., Esentürk, O., & Kan, A. (2018). Engelli Bireylerde Spora Katılım Motivasyonu Ölçeği (Eskmö): Geçerlik Ve Güvenirlilik Çalışması, *Sportmetre*, 16 (1), 91-102: 091-102 DOI: 10.1501/Sporm_0000000347.
- TÜİK. (2015). "Dünya Nüfus Günü", Türkiye İstatistik Kurumu, <http://www.tuik.gov.tr/PreHaber-Bultenleri.do?id=18617> (Erişim: 21.03.2019).
- Vickermann, P. (2007). *Teaching Physical Education to Children with Special Educational Needs*. New York: Routledge.
- Wann, D.L. (1997). *Sport psychology*. Upper Saddle River, New Jersey: Prentice-Hall. pp. 158-183.
- Winnick, J., & Porretta, D. (Eds.). (2016). *Adapted Physical Education and Sport*, 6E. Human Kinetics.
- Yılmaz, A., & Soyer, F. (2018). Effect of Physical Education and Play Applications on School Social Behaviors of Mild-Level Intellectually Disabled Children. *Education Sciences*, 8(2), 89.
- Flood, S.E. & Hellsdetd, J.C. (1991). Gender differences in Motivation of Intercollegiate Athletic Participation. *Journal of Sport Behavior*, 14:159.
- Gill, K. & Overdorf, V.(1994). Incentives to Exercise in Younger and Older Women. *Journal of Sport Behavior*, 17:87-89
- Gould, D., Feltz, D. & Weiss, M. (1985). Motives for Participation in Competitive Youth Swimming. *International Journal of Sport Psychology*, 16:126-140.
- Abakay, U., & Emin, K. (2010). Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Statü Değişkeni Açısından Başarı Motivasyonu Farklılıkları. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 4(3):186-191.
- Aslan, A., & Kuru, E. (2002). Profesyonel ve Amatör Futbolcuların Başarı Motivasyonu Farklılıkları ve Sportif Tecrübe ile İlişkisi. *Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 7(2), 23-30.
- Soyer F., Can Y., Güven H., Hergüner G., Bayansalduz M., & Tetik B. (2010). Sporculardaki Başarı Motivasyonu ile Takım Birlikliği Arasındaki İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*. 7(1):225-239.
- Demir H, Barsbuğa Y, Küçükbezirci E. (2011). Engelli Sporcuların Spora Başlama Eğilimini Belirleyen Faktörlerin Araştırılması. *Selçuk Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Bilim Dergisi*. 13: 47.
- Koparan Ş. (2003). Özel İhtiyaçları Olan Çocuklarda Spor. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. 17: 1.
- Yılmaz, A., Karakaş, G., Baba-Kaya, H. and Kaçay, Z. (2017). The Effects of Sportive Exercises on Physical Fitness of Children with Specific Learning Disability. *Acta Kinesiologica*, 11(1), 88-93.4.
- Kırımoglu H., Filizoglu-Çokluk G., İlhan E. L. and Öz, A. Ş. (2016). The Effect of Physical Education and Sports Program on the Positive Growth and Coping Strategies of the Adolescent with Mental Retardation. *SHS Web of Conferences*, 26(4), 1086-1092. doi: 10.1051/shsconf/20162601086.

- Özer, D., Süngü, B. and Şılak, B. (2001). Physical Education and Sports for People with Disabilities. Researcher, III. Symposium on New and Creative Approaches in Physical Education and Sport Education. 35.
- Şahin, A. (2015). Social Progress Inadequacies in The Handicapped: Benefits of Sport in Socialising Process. *Journal of International Multidisciplinary Academic Researches*, 2(3), 20-28.
- Shephard, R. J. (1991). Benefits of Sport and Physical Activity for the Disabled: implications for the Individual and for Society. *Scandinavian journal of rehabilitation medicine*, 23(2), 51-59.
- Lastuka, A. and Cottingham, M. (2016). The Effect of Adaptive Sports on Employment Among People with Disabilities. *Disability and rehabilitation*, 38(8), 742-748.
- Lorenzo, T., McKinney, V., Bam, A., Sigenu, V. and Sompeta, S. (2019). Mapping Participation of Disabled Youth in Sport and Other free-time Activities to Facilitate Their Livelihoods Development. *British Journal of Occupational Therapy*, 82(2), 80-89.
- Sherrill, C. (2004). *Adapted physical activity, recreation and sport*. New York: McGraw Hill.
- Stewart D.A. 1991. Deaf sport: The impact of Sports in the Deaf Community. DC: Gallaudet University Press. Washington.
- Stewart, D. A. and Ellis, M. K. 2005. "Sports and the Deaf Child". *American Annals of the Deaf*, 150(1), 59-66.